

Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie włączenia w kontekście różnorodności z myślą o osiągnięciu ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości

(2017/C 62/02)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ I PRZEDSTAWICIELE RZĄDÓW PAŃSTW CZŁONKOWSKICH,

PRZYWOŁUJĄC polityczne tło przedmiotowej kwestii przedstawione w załączniku, a zwłaszcza cel ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju nr 4 ⁽¹⁾, wspólne sprawozdanie z wdrażania strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020) ⁽²⁾ oraz deklarację w sprawie promowania – poprzez edukację – postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja ⁽³⁾,

ODNOTOWUJĄC komunikat Komisji w sprawie poprawy i modernizacji edukacji ⁽⁴⁾,

UZNAJĄC, ŻE:

- Unia Europejska opiera się na wspólnych wartościach i ogólnych zasadach prawa określonych w art. 1–3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), który wyznacza nowy etap w procesie tworzenia coraz ściślejszego związku między narodami Europy,
- Polityka edukacyjna ma do odegrania istotną rolę w promowaniu włączenia i poszanowania różnorodności w Unii Europejskiej (UE),
- Edukacja włączająca jest ukierunkowana na różnorodne potrzeby wszystkich osób uczących się w kontekście formalnym, pozaformalnym i nieformalnym i odpowiada na te różnorodne potrzeby, tak by zapewnić wszystkim zachętę do uczestnictwa w edukacji wysokiej jakości.
- Różnorodność społeczeństw europejskich jest źródłem zarówno możliwości, jak i wyzwań dla systemów kształcenia i szkolenia; wymaga też położenia większego nacisku na promowanie włączenia i wspólnych wartości, by ułatwić współistnienie różnych tożsamości kulturowych w pokojowej i demokratycznej Europie,
- W przyszłości różnorodność w Europie będzie nadal wzrastać, zatem istnieje faktyczna potrzeba zwalczania wszelkich form nietolerancji i wykluczenia społecznego dotyczących zarówno obywateli europejskich, jak i migrantów, zwłaszcza nowo przybyłych,
- Sprzyjanie jedności w różnorodności w ramach polityk w dziedzinie kształcenia i szkolenia, także w kontekście 60. rocznicy podpisania traktatów rzymskich z 1957 r., to klucz do budowania społeczeństwa integracyjnego,

PODKREŚLAJĄ, ŻE:

- konieczne jest, by kształcenie i szkolenie sprzyjały włączeniu w kontekście różnorodności z myślą o osiągnięciu ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości, a jednocześnie by wszystkie osoby uczące się zostały wyposażone w kompetencje społeczne, obywatelskie i międzykulturowe w celu umocnienia, potwierdzenia i promowania demokratycznych wartości UE, praw podstawowych, włączenia społecznego, niedyskryminacji, a także aktywnego obywatelstwa,
- zapewnienie edukacji włączającej wysokiej jakości należy rozpatrywać w perspektywie uczenia się przez całe życie, obejmującej wszystkie aspekty edukacji. Taka edukacja powinna być możliwa i dostępna w przypadku wszystkich uczących się w każdym wieku, również w przypadku osób borykających się z problemami, takich jak osoby o specjalnych potrzebach, czy osoby niepełnosprawne, osoby pochodzące ze środowisk mniej uprzywilejowanych pod względem społeczno-gospodarczym, środowisk migranckich, obszarów o niekorzystnych warunkach geograficznych lub stref ogarniętych wojną, bez względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,

UZNAJĄ, ŻE

- zgodnie z celem ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju nr 4 dotyczącym zapewnienia włączającej i sprawiedliwej edukacji wysokiej jakości oraz promowania możliwości uczenia się przez całe życie dla wszystkich, wysokiej jakości kształcenie i szkolenie powinny zapewniać nabycie przez wszystkie osoby uczące się kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) niezbędnych do promowania zrównoważonego rozwoju, w tym m.in. poprzez edukację na rzecz: zrównoważonego rozwoju i stylu życia, praw człowieka, równouprawnienia płci, promowania kultury pokoju i braku przemocy, globalnego obywatelstwa, a także poprzez uznanie różnorodności kulturowej i wkładu kultury w zrównoważony rozwój,

⁽¹⁾ UNESCO (2015), „Edukacja 2030: ramy działania – Ku włączającej i sprawiedliwej edukacji wysokiej jakości oraz uczeniu się przez całe życie – dostępnych dla wszystkich”, s. 2.

⁽²⁾ Wspólne sprawozdanie z wdrażania strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020) z listopada 2015 r. (14440/1/15 REV 1).

⁽³⁾ Deklaracja w sprawie promowania – poprzez edukację – postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja (Paryż, 17 marca 2015 r.).

⁽⁴⁾ Dok. 15418/16.

- ogólnodostępne kształcenie i szkolenie wysokiej jakości oparte na włączeniu, równości, sprawiedliwości, właściwych kompetencjach i wartościach przyczyniają się także do zwiększenia szans na zatrudnienie, przedsiębiorczości, innowacyjnego myślenia, umiejętności i kompetencji cyfrowych oraz kształtowania w sposób całościowy aktywnego obywatelstwa osób uczących się,
- równość i sprawiedliwość to nie są pojęcia tożsame, a systemy edukacji muszą odejść od tradycyjnego sposobu myślenia zakładającego jedno rozwiązanie dla wszystkich. Dbanie o równość szans dla wszystkich to kwestia zasadnicza, lecz niewystarczająca: istnieje potrzeba zapewnienia sprawiedliwości pod względem celów, treści, metod i form nauczania realizowanych przez systemy kształcenia i szkolenia z myślą o osiągnięciu ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości,

PODKREŚLAJĄ, ŻE

- systemy kształcenia i szkolenia powinny być dostosowane do różnych potrzeb, zdolności i potencjału poszczególnych osób uczących się i oferować wszystkim możliwości uczenia się w kontekście formalnym, pozaformalnym i nieformalnym,
- niezbędne jest udzielanie większego wsparcia nauczycielom, edukatorom i innym pracownikom dydaktycznym, by mogli skutecznie działać w systemach szkolenia dopuszczających elastyczne ścieżki edukacyjne i dostosowanych do różnych potrzeb, zdolności i potencjału osób uczących się. W stosownych przypadkach te ścieżki edukacyjne muszą być skrojone na miarę, oddolne i oparte na współpracy;
- kształcenie i szkolenie nie mogą być rozpatrywane w oderwaniu od kwestii społecznych, politycznych, historycznych, środowiskowych i gospodarczych. Zasadniczą rolę polityki w dziedzinie kształcenia i szkolenia należy uzupełniać i wspierać na zasadzie współpracy za pośrednictwem innych obszarów polityki w celu osiągnięcia ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości,

ZACHĘCAJĄ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE, ABY ZGODNIE Z UWARUNKOWANIAMI KRAJOWYMI:

1. rozważyły podejście typu „szkoła jako całość” zachęcające do angażowania się całej społeczności szkolnej⁽¹⁾, szerszego grona interesariuszy⁽²⁾ oraz społeczeństwa ogółem w rozwiązywanie problemów, w odniesieniu do których szkoły nie mają i nie mogą mieć właściwej wiedzy fachowej. Przyczyni się to do osiągnięcia ogólnodostępnej włączającej i sprawiedliwej edukacji wysokiej jakości;
2. promowały demokratyczną i włączającą kulturę szkolną oraz etos szkoły doceniający wartość różnorodności, sprzyjający umiejętnościom korzystania z mediów i informacji umożliwiającym krytyczną i refleksyjną ocenę informacji, a także zwiększający świadomość manipulacji i propagandy, zapewniający możliwość dialogu i dyskusji na kontrowersyjne tematy, jak również zapewniający stymulujące i wzbogacające środowisko pozwalające wszystkim osobom uczącym się w pełni wykorzystać swój potencjał;
3. promowały opracowywanie i przyjmowanie środków umożliwiających wczesne wykrywanie przypadków wykluczenia społecznego, nękania, wczesnego kończenia nauki i pierwszych oznak radykalizacji mogącej prowadzić do brutalnego ekstremizmu oraz przeciwdziałanie tym zjawiskom;
4. zachęcały do zapewniania wszystkim osobom uczącym się możliwości korzystania z elastycznych ścieżek obejmujących rozwijanie kwalifikacji i umiejętności zawodowych, łączących programy formalne, szkolenia w miejscu pracy, uczenie się cyfrowe i kształcenie na odległość, walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, oparte na solidnym partnerstwie pomiędzy instytucjami kształcenia zawodowego, przedsiębiorstwami, partnerami społecznymi i innymi odpowiednimi interesariuszami;
5. sprzyjały wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, będącej jednym z ważnych działań podejmowanych na wczesnym etapie, m.in. wobec dzieci o specjalnych potrzebach, z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kluczowych zasad ram jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem⁽³⁾. Dowody wskazują na to, że wysokiej jakości wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem stanowi istotne działanie podejmowane w ramach polityki, które pozwala zmniejszyć nierówności w obrębie całej ścieżki uczenia się przez całe życie;
6. sprzyjały podejściom, które wspierają osoby uczące się w kształceniu i szkoleniu, m.in. poprzez zbieranie informacji zwrotnych na temat ich doświadczeń edukacyjnych, a także poprzez przepisy dotyczące włączenia i sprawiedliwości zmierzające do wyrównania szans na starcie, np. takie przepisy, które dają więcej niż tylko równe możliwości, po to by zapewnić włączenie w kontekście różnorodności i postęp ku sprawiedliwości;

⁽¹⁾ Liderów edukacyjnych, nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami, uczniów, rodziców i rodzin.

⁽²⁾ Np. służb socjalnych, służb ds. młodzieży, pracowników środowiskowych, psychologów, pielęgniarek, logopedów, specjalistów ds. poradnictwa, organów lokalnych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, związków zawodowych, wolontariuszy.

⁽³⁾ Raport tematycznej grupy roboczej ds. wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem pod auspicjami Komisji Europejskiej (październik 2014): „Proponowane kluczowe zasady ram jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem”.

7. zwiększały świadomość w zakresie edukacji cyfrowej w ramach programów kształcenia i szkolenia, by poprawić jakość, sprawiedliwość i włączenie, ze świadomością, że skuteczne wdrażanie wymaga połączonego podejścia obejmującego odpowiednie: treści, infrastrukturę⁽¹⁾, wsparcie⁽²⁾ i kulturę⁽³⁾;
8. w razie potrzeby opracowały inne drogi edukacyjne prowadzące do certyfikacji oraz promowały elastyczne ścieżki edukacyjne. Zapewni to wszystkim grupom osób uczących się możliwość uzyskania uznanych kwalifikacji pozwalających znaleźć rozsądne zatrudnienie, a także możliwość rozwoju osobistego;
9. wspierały nauczycieli, edukatorów i innych pracowników dydaktycznych oraz zwiększały ich motywację i kompetencje – w tym na przykład w zakresie inteligencji emocjonalnej i umiejętności społecznych, – które umożliwiają radzenie sobie z różnorodnością i nabywane są w ramach programów kształcenia nauczycieli i w ramach ich doskonalenia zawodowego, a także poprzez edukację cyfrową, praktyczne narzędzia, stałe wsparcie i doradztwo, a jednocześnie by sprzyjały większemu zróżnicowaniu kadry nauczycielskiej;
10. wspierały współpracę i podejścia innowacyjne między instytucjami kształcenia i szkolenia, społecznościami lokalnymi, administracjami lokalnymi i regionalnymi, rodzicami i szeroko pojętą rodziną, podmiotami działającymi na rzecz młodzieży, wolontariuszami, partnerami społecznymi, pracodawcami i społeczeństwem obywatelskim, po to aby wzmacniać włączenie, zwiększać poczucie przynależności i pozytywne poczucie tożsamości, a przez to wносить wkład w zapobieganie radykalizacji prowadzącej do brutalnego ekstremizmu⁽⁴⁾ oraz aby zapewniać, by treści edukacyjne, metody pedagogiczne i narzędzia były aktualne i odpowiednie do lokalnego kontekstu;
11. sprzyjały ściślejszej współpracy i stosowaniu innowacyjnych podejść między sektorem edukacji i innymi stosowanymi dziedzinami, takimi jak kultura, młodzież, sport, zatrudnienie, opieka społeczna, bezpieczeństwo i inne obszary prac na rzecz włączenia społecznego; i w razie potrzeby rozwijały wzajemne wsparcie pomiędzy politykami: społeczną, kulturalną, młodzieżową, gospodarczą i edukacyjną z myślą o zapewnieniu włączenia w kontekście różnorodności⁽⁵⁾;
12. wspierały różnorodne formy ewaluacji i oceny, aby zapewnić uwzględnianie różnych form uczenia się;
13. rozważały wykorzystywanie takich programów nauczania i podejść pedagogicznych, które odzwierciedlają różnorodność osób uczących wynikającą z czynników społecznych, kulturowych i innych;
14. wspierały instytucje szkolnictwa wyższego w wysiłkach mających na celu zwiększenie udziału osób podejmujących i kończących studia wyższe pochodzących z niedostatecznie reprezentowanych grup, a także by promowały uczestnictwo kadry i studentów w działaniach z zakresu zaangażowania obywatelskiego;
15. sprzyjały włączaniu obywateli państw trzecich – w tym niedawno przybyłych osób korzystających z ochrony międzynarodowej – w edukację, między innymi poprzez naukę języka,

WZYSWAJĄ KOMISJĘ, ABY:

1. w dalszym ciągu promowała wymianę dobrych praktyk i innowacyjnych podejść służących osiągnięciu ogólnodostępnej włączającej i sprawiedliwej edukacji wysokiej jakości, np. za pośrednictwem grup roboczych w ramach ET 2020, w szczególności grupy roboczej ds. promowania – poprzez edukację – postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja, a także poprzez opracowanie internetowego kompendium dobrych praktyk;
2. promowała adekwatne i wydajne inwestycje w celu osiągnięcia ogólnodostępnej włączającej i sprawiedliwej edukacji wysokiej jakości, na przykład za pośrednictwem europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych;
3. wspierała wzajemne doradztwo w zakresie „włączenia w kontekście różnorodności” w edukacji poprzez łączenie wysiłków partnerów z administracji krajowych, aby zapewnić doradztwo zewnętrzne państwom, które poproszą o wsparcie, oraz umożliwić wymianę doświadczeń i wiedzy między partnerami. Warta rozważenia jest możliwość dalszego wzmocnienia wzajemnego doradztwa, w tym poprzez krótkie wizyty studyjne organów administracyjnych odpowiedzialnych za edukację.
4. pogłębiała wzajemne uczenie się dotyczące włączenia w kontekście różnorodności, w szczególności poprzez programy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli oparte na mobilności w ramach programu Erasmus+, a także rozwijała program eTwinning, europejską platformę internetową dla szkół School Education Gateway oraz Europejski Zestaw Szkolny;

⁽¹⁾ Sprzęt (sieci szerokopasmowe, sieć 4G, wspieranie technologii dotowanych i BYOD – rozwiązanie „przynies własne urządzenie”), infrastruktura programowa, w szczególności portale i repozytoria zasobów, a także sieci.

⁽²⁾ Systematyczne zachęty i szkolenia, by umożliwić nauczycielom eksperymentowanie z cyfrowymi metodami pedagogicznymi, w tym dotyczącymi uczenia się w grupie, oraz wyodrębniania i rozpowszechniania najlepszych praktyk zarówno wśród nauczycieli, jak i na krajowym szczeblu polityki.

⁽³⁾ Wizje, polityki i strategie edukacyjne należy przekierować tak, by zamiast promować technologię, promowały otwartą i sieciową kulturę wspieraną przez technologię.

⁽⁴⁾ Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie zapobiegania radykalizacji prowadzącej do brutalnego ekstremizmu, dok. 14276/16, s. 6.

⁽⁵⁾ Deklaracja w sprawie promowania – poprzez edukację – postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja (Paryż, 17 marca 2015 r.), s. 5.

5. opierała się na pracach Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej w propagowaniu w całej UE wzajemnego szacunku, niedyskryminacji, podstawowych wolności i solidarności;
 6. w oparciu o dotychczasowe prace Europejskiej Agencji na rzecz Rozwoju Edukacji Specjalnej i Włączającej zapewniała oparte na badaniach informacje i doradztwo dotyczące wdrażania edukacji włączającej;
 7. organizowała działania informacyjne, takie jak konferencja na temat włączenia w kontekście różnorodności służącego osiągnięciu ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości, z uwzględnieniem innych podobnych inicjatyw realizowanych przez inne organizacje międzynarodowe;
 8. uwzględniła niniejsze konkluzje przy opracowywaniu i wdrażaniu działań w obszarze edukacji włączającej wysokiej jakości.
-

ZAŁĄCZNIK

- Konkluzje Rady w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”) (12 maja 2009 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie kształcenia dzieci ze środowisk migracyjnych (26 listopada 2009 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju (18 i 19 listopada 2010 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie społecznego wymiaru kształcenia i szkolenia (11 maja 2010 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie zatrudnialności absolwentów szkół i uczelni (10 i 11 maja 2012 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie społecznego wymiaru szkolnictwa wyższego (16 maja 2013 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie skutecznego przywództwa w edukacji (25 i 26 listopada 2013 r.).
 - Deklaracja w sprawie promowania – poprzez edukację – postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja (Paryż 17 marca 2015 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie roli wczesnej edukacji i kształcenia podstawowego w stymulowaniu kreatywności, innowacyjności i kompetencji cyfrowych (18 i 19 maja 2015 r.).
 - Unesco (2015), „Edukacja 2030: ramy działania – Ku włączającej i sprawiedliwej edukacji wysokiej jakości oraz uczeniu się przez całe życie – dostępnych dla wszystkich”.
 - Wspólne sprawozdanie Rady i Komisji z 2015 r. z wdrażania strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020) – Nowe priorytety współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia (23 i 24 listopada 2015 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie ograniczania zjawiska wczesnego kończenia nauki i sprzyjania sukcesom szkolnym (23 i 24 listopada 2015 r.).
 - Rezolucja Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie promowania w UE rozwoju społeczno-gospodarczego i włączenia poprzez edukację: wkład kształcenia i szkolenia w europejski semestr 2016 (24 lutego 2016 r.).
 - Konkluzje Rady w sprawie rozwijania – poprzez kształcenie i szkolenie – umiejętności korzystania z mediów i umiejętności krytycznego myślenia (30–31 maja 2016 r.).
 - Komunikat Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Plan działania na rzecz integracji obywateli państw trzecich” (7 czerwca 2016 r.).
 - Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie zapobiegania radykalizacji prowadzącej do brutalnego ekstremizmu (21 i 22 listopada 2016 r.).
 - Monitor Kształcenia i Szkolenia 2016 (listopad 2016 r.)
 - Komunikat Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Poprawa i modernizacja edukacji” (grudzień 2016 r.).
-